

Yakup YILMAZ

Türkçenin Cümle Bilgisi
Öbekler – Ögeler – Cümle Çeşitleri

SAGEYA

RumeliYA
Yayıncılık ʘ Publishing

Doç. Dr. Yakup YILMAZ

Doç. Dr. Yakup YILMAZ, 1973 yılında, Çanakkale’de doğdu. İlkokul eğitimini Çan’da, ortaokul ve lise eğitimini Balıkesir’de tamamladı. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünde lisans eğitimini, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı ABD Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisans eğitimini, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalında doktora eğitimini tamamladı.

Yurt içinde ve dışında çeşitli kademelerden özel ve resmî eğitim kurumlarında Türkçe ile Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği yaptı. 2006-2009 yılları arasında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde misafir öğretim görevliliği yaptı. 2009’dan 2020 yılına kadar Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde çalıştı, 2020 yılından itibaren de İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimle Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyeliği görevini sürdürmektedir.

Çeşitli dergilerde Türk dili ve Türkçe öğretimi üzerine popüler ve akademik nitelikli yazılar yazdı (*Bahçevan, Türk Dili, Bizim Bahçe, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*), editörlük, yayın yönetmenliği, yayın kurulu üyelikleri ve danışmanlıkları yaptı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* imtiyaz sahibi ve editörüdür. Şimdiye kadar ferdi ve müşterek olarak çok sayıda akademik kitabı ve makalesi yayımlandı.

Türk dili ve Türkçe öğretimi üzerine çalışmalarını sürdürmektedir.

Yakup YILMAZ

Türkçenin Cümle Bilgisi
Öbekler – Ögeler – Cümle Çeşitleri

SAGEYA

RumeliYA

Yayıncılık ʘ Publishing

Ankara & Kırklareli 2021

Yazar / Author

Yakup YILMAZ

Kitap adı / Book title

Türkçenin Cümle Bilgisi
Öbekler-Ögeler-Cümle Çeşitleri

Editör / Editor

Doç. Dr. Yakup YILMAZ

Grafiker

RumeliYA

Tashih / Redaction

Yakup YILMAZ

Yayın dili / Publication language: Türkçe / Turkish

ISBN

RumeliYA: 978-605-70154-8-8

SAGE: 978-605-184-357-5

Yayın tarihi / Date published: 2021

Baskı yeri / Printing house

SAGE Yayıncılık Rek. Mat. San. Tic. Ltd. Şti. **Sertifika No:** 41356

Kazım Karabekir Caddesi, Kültür Çarşısı No: 7 / 101-102

İskitler / ANKARA

0 312 341 00 02 - 0 549 341 00 02

APA

Yılmaz, Y. (2021). *Türkçenin Cümle Bilgisi*. Ankara& Kırklareli: SAGEYA & RumeliYA.

Adres / Address

RumeliYA Yayıncılık   Publishing

Karacaibrahim Mah. Nüzhet Somay Caddesi, No. 49 B Merkez, Kırklareli, Türkiye

Sertifika / Certificate No 48218

web: www.rumeliya.com

e-mail: editor@rumeliya.com

  Bu kitabın 1. baskısı için yayın hakkı **RumeliYA Yayıncılık   Publishing**'e aittir

  The copyright for the 1st edition of this book belongs to **RumeliYA Yayıncılık   Publishing**.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	V
İŞARETLER	VIII
KISALTMALAR	IX
ÖN SÖZ	I
1. CÜMLE	1
2. ÖBEK	1
2.1. İSİM ÖBEKLERİ	4
2.1.1. <i>Ad öbekleri</i>	4
2.1.2. <i>Kişi adı öbeği</i>	12
2.1.3. <i>Sıfat öbeği</i>	14
2.1.4. <i>Zarf öbeği</i>	17
2.1.5. <i>Kısaltma öbekleri</i>	17
2.1.6. <i>Aitlik öbeği</i>	22
2.1.7. <i>Sayı öbeği</i>	23
2.1.8. <i>Tekrar öbeği</i>	25
2.2. FİİL ÖBEKLERİ	31
2.2.1. <i>Birleşik fiil öbeği</i>	31
2.2.2. <i>Fülimsi öbekleri</i>	35
2.3. EDAT ÖBEKLERİ.....	42
2.3.1. <i>Takı öbeği</i>	42
2.3.2. <i>Bağlaç öbeği</i>	45
2.3.3. <i>Ünlem öbeği</i>	46
2.4. CÜMLE ÖBEKLERİ	48
2.5. ÖRNEK ÖBEK TAHLİLLERİ.....	49
2.4.1. <i>İstiklal Marşı</i>	49
2.4.2. <i>Bursa'da Zaman</i>	55
3. CÜMLE ÖGELERİ	60
3.1. YÜKLEM [YAPIM, FİİL, PREDİKAT]	61
3.2. ÖZNE [YAPAN, FAİL].....	62
3.2.1. <i>Özne türleri</i>	63
3.2.2. <i>Özne - yüklem uygunluğu</i>	64

3.3. TÜMLEÇ [TAMLAYICI, MEFUL]	65
3.3.1. Tümlecin yapısı	65
3.3.2. Tümlecin işlevi	67
3.4. CÜMLE DIŐI UNSUR [CDU].....	73
4. CÜMLE ÇEŞİTLERİ	74
4.1. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER	74
4.1.1. İsim cümlesi	74
4.1.2. Fiil cümlesi	75
4.2. YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER.....	76
4.2.1. Kurallı cümle	76
4.2.2. Devrik cümle	76
4.3. ANLAMINA GÖRE CÜMLELER.....	77
4.3.1. Eylemin gerçekleşmesine ve varlığın olmasına/ bulunmasına göre	77
4.3.2. Eylemin kipine göre	79
4.4. YAPISINA GÖRE CÜMLELER	83
4.4.1. Basit cümle	83
4.4.2. Sıralı cümle	83
4.4.3. Bağlı cümle	84
4.4.4. Birleşik cümle	86
4.5. BÜTÜNLÜĞÜNE GÖRE CÜMLELER	97
4.5.1. Tam cümle	97
4.5.2. Kesik [eksiltili] cümle	97
4.6. CÜMLE ÖGESİ ÇÖZÜMLERİ.....	99
4.6.1. Cahit Sıtkı'dan Otuz Beş Yaş Şiiri	99
4.6.2. Yahya Kemal'den Açık Deniz	101
4.6.3. Fuzuli'den Gazel	103
4.6.4. Yunus'tan Canım Kurban Olsun	104
4.6.5. Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi	105
4.6.6. Yasemen	106
5. CÜMLE TAHLİLLERİ	107
5.1. CÜMLE TAHLİLİNDE SAĞLAMA	107
5.2. CÜMLE ÇÖZÜMLEMELERİ ÖRNEKLERİ	110

<i>5.2.1. Gazel-i Bâkî</i>	<i>110</i>
<i>5.2.2. Gazel-i Nedîm</i>	<i>111</i>
<i>5.2.3. Ahmed Şem'î - Hulâsatu'l-Ahlâk'tan</i>	<i>112</i>
<i>5.2.6. Cümle çözümlenmeleri</i>	<i>113</i>
KISALTMALAR	117
6. KAYNAKLAR	118
7. CÜMLE BİLGİSİ KAYNAKÇASI	120

İŞARETLER

[...]	Öge sınırını belirler.
(...)	1. Gizli öge sınırını belirler. 2. İkincil durumdaki bilgileri belirler. 3. Yan cümlelerin ögelendirilmesinde kullanılır.
<...>	Öbek sınırını belirler.
[<...>]	Hem öbek ve hem de öge sınırını belirler.
üst yazı	Öge adını ifade eder.
/	Bitmemiş cümle sınırını belirler.
//	Bitmiş cümle sınırını belirler.
/	Birleşik kelimelerin, öbeklerin veya cümlelerin birleşme yerini gösterir.
{...}	B biçim birimleri gösterir.
-	Kelime kökünün fiil olduğunu gösterir.
+	Kelime kökünün isim olduğunu gösterir.
>	Bu biçime gider, demektir.
<	Bu biçimden gelir, demektir.
“...”	Alıntılarını gösterir.
‘...’	Anlamlandırmayı gösterir.
.	Dizi arasındaki kelime bitim yerini gösterir.
Ø	Yok birimi gösterir.
Büyük harf	Değişken şekillerini gösterir: mA= ma, me.

KISALTMALAR

öb.	öbek
a.	ad
f.	fiil
fm.	fiilimsi
s.	sıfat
zm.	zamir
zf.	zarf
t.	takı
b.	bağlaç
ü.	ünlem
DT	dolaylı tümleş
ZT	zarf tümleci
B.li N.	belirli nesne
B.siz N.	belirsiz nesne
Y.	yüklem
Ö.	özne